

Prof. dr hab. Andrzej Mizgajski
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
Wydział Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Zakład Geografii Kompleksowej
61-680 Poznań ul. Bogumiła Krygowskiego 10
andrzej.mizgajski@amu.edu.pl

(pauzista p. mgr K. Mędrzycki)

OCENA OSIĄGNIĘĆ DR PAWŁA WIŚNIEWSKIEGO W ZWIĄZKU Z JEGO WNIOSEM O NADANIE STOPNIA NAUKOWEGO DOKTORA HABILITOWANEGO

Podstawy formalno-prawne:

Niniejsza ocena została przygotowana na podstawie decyzji Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów z dnia 15 października 2019, powołującej mnie w skład komisji habilitacyjnej jako recenzenta. Ramy dla zakresu recenzji wyznacza Art. 16. Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789). Ponadto, zgodnie z Art. 179. ust. 2 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669 ze zm.) do postępowań habilitacyjnych wszczynanych do dnia 30 kwietnia 2019 r. mają zastosowanie przepisy Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. z 2011 r. nr 196 poz. 1165).

Zakres recenzji obejmuje ocenę osiągnięcia naukowego Habilitanta pod względem wkładu w rozwój dyscypliny naukowej, innych osiągnięć naukowo-badawczych, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz uzyskanych nagród i wyróżnień.

Sylwetka naukowa Habilitanta

Kariera akademicka dr Pawła Wiśniewskiego rozpoczęła się studiami na Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, gdzie w roku 2005 uzyskał tytuł zawodowy magistra geografii na podstawie pracy pt.: *Wybrane problemy presji antropogenicznej w gminie Nakło nad Notecią*. W latach 2006 – 2010 prowadził zajęcia dydaktyczne na macierzystej Uczelni, która uzyskała status Uniwersytetu. W roku 2012 na Uniwersytecie Technologiczno-Przyrodniczym w Bydgoszczy zdobył stopień doktora nauk rolniczych w dyscyplinie ochrona i kształtowanie środowiska, na podstawie rozprawy pt. *Przeciwerozryjna funkcja lasów glebochronnych na przykładzie obszarów zarządzanych przez RDLP w Toruniu*. Promotorem był dr hab. inż. Mieczysław Wojtasik, prof. UKW.

Od roku 2013 Habilitant jest zatrudniony jako adiunkt w Katedrze Geografii Fizycznej i Kształtowania Środowiska Instytutu Geografii, na Wydziale Oceanologii i Geografii Uniwersytetu Gdańskiego.

Ocena osiągnięcia naukowego Habilitanta

Dr Paweł Wiśniewski przedstawił jako osiągnięcie naukowe cykl dziewięciu recenzowanych publikacji, który zatytułował: *Rolnictwo i obszary wiejskie w planowaniu gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym w Polsce*. Tak sformułowany tytuł nie pozwala dostrzec problemu naukowego, którego rozwiązanie ma przedstawić przedłożony zestaw publikacji. Wgląd w rozpatrywaną problematykę badawczą daje przedstawienie zestawu czterech kluczowych celów badawczych realizowanych w pracach stanowiących osiągnięcie:

1. Analiza i ocena poziomu uwzględnienia problematyki rolnictwa i obszarów wiejskich w planach gospodarki niskoemisyjnej, przyjmowanych przez samorządy gminne w Polsce;
2. Wypracowanie modelowego rozwiązania skutecznego włączenia rolnictwa i obszarów wiejskich do lokalnego planowania gospodarki niskoemisyjnej;
3. Rozpoznanie oraz analiza stosowanych przez samorządy gminne metod obliczeń śladu węglowego z rolnictwa na potrzeby planowania i zarządzania niskoemisyjnym rozwojem, wraz z oceną ich skuteczności;
4. Wykonanie obliczeń i analiz przestrzennych szacunkowej emisji GHG ze źródeł rolniczych (ze szczególnym uwzględnieniem użytkowania gleb rolnych) dla gmin w Polsce, jako narzędzia wspierającego planowanie gospodarki niskoemisyjnej na poziomie lokalnym.

Przedstawiony zestaw celów pokazuje, że Habilitant rozpatrzył kilka powiązanych ze sobą zagadnień o wymiarze praktycznym. Bliższy wgląd w analizowaną problematykę daje przegląd treści dziewięciu publikacji przedłożonych jako osiągnięcie naukowe.

[A1] Wiśniewski P., Kistowski M., 2016. *Local low carbon economy plans in the context of low carbon rural development*. *Journal of Ecological Engineering*, 17(4), 112-119. - 12 pkt

Analizie poddano 20 gminnych planów gospodarki niskoemisyjnej pod względem stopnia uwzględnienia rolnictwa i terenów wiejskich jako grupy źródeł emisji gazów cieplarnianych. Wzięto pod uwagę 7 zagadnień, których uwzględnienie oceniono przypisując każdemu 0; 0,5 lub 1 punkt w zależności od stopnia jego rozpatrzenia w dokumencie. Suma punktów była podstawą do oceny jakości PGN dla danej gminy pod względem uwzględnienia sektora rolniczego. Uzyskane wyniki niewątpliwie dają pewien pogląd na stopień uwzględnienia rolnictwa i terenów wiejskich w PGN, co ma znaczenie praktyczne. Pod względem naukowo-metodycznym tekst ma jednak zasadnicze mankamenty. Artykuł nie zawiera wyjaśnienia sposobu doboru 7 kryteriów pod względem ich kompletności i stopnia skorelowania między sobą, nie określa też zasad, jakimi kierowano się przy ocenie stopnia uwzględnienia każdego z zagadnień.

[A2] Wiśniewski P., Kistowski M., 2017. *Agriculture and rural areas in the local planning of low carbon economy in light of the idea of sustainable development – results from a case study in north-central Poland*. *Fresenius Environmental Bulletin*, 26(8), 4927-4935. - 15 pkt

Artykuł przedstawia analizę SWOT znaczenia rolnictwa i terenów wiejskich przy wdrażaniu gospodarki niskowęglowej na przykładzie powiatu starogardzkiego. Przedstawiona metoda analizy strategicznej obejmuje rozpatrzenie mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń z punktu widzenia możliwości wdrażania gospodarki niskowęglowej. Zestawienie to odzwierciedla pogląd autorów Pilotażowego programu rozwoju gospodarki niskowęglowej dla powiatu starogardzkiego, nie przeprowadzono jednak dyskusji jego adekwatności, a jednocześnie poczyniono zastrzeżenie, że przedstawiona diagnoza nie może być rozszerzana

na inne tereny. Prowadzi to do wniosku, że wartość artykułu polega przede wszystkim na prezentacji wiedzy eksperckiej dotyczącej jednostkowego obszaru. Podobny wymiar miało zaadoptowanie metodologii IPCC (*Intergovernmental Panel on Climate Change*) oraz KOBIZE (Krajowy Ośrodek Bilansowania, Inwentaryzacji i Zarządzania Emisjami) do obliczenia emisji gazów w tym powiecie. Artykuł nie zawiera uogólniających treści o walorach naukowo poznawczych.

[A3] Wiśniewski P., Kistowski M., 2017. *The use of agricultural soils as a source of nitrous oxide emission in selected communes of Poland*. Bulletin of Geography. Physical Geography Series, 13, 39-49. - 13 pkt

W artykule podjęto ważne zagadnienie określenia wielkości i struktury emisji gazów cieplarnianych, co jest kluczowe dla konstrukcji planów przeciwdziałania zmianom klimatu. Rozpoznaniem objęto emisję NO_x z gleb rolniczych na terenie 48 wybranych gmin z całej Polski, po jednej miejskiej, miejsko-wiejskiej i wiejskiej z każdego województwa. Autorzy nie wykazali w jakim stopniu analizowane gminy można uznać za reprezentatywne w poszczególnych kategoriach, a tym samym na ile można rozszerzająco interpretować wyniki. Szacunki oparto na istniejącej, uproszczonej metodyce, zastosowanej w PGN dla powiatu starogardzkiego, z wykorzystaniem do przeliczeń wielkości z Banku Danych Lokalnych, danych z gmin oraz wyników spisu rolnego z 2010.

Przedstawione rozpoznanie odznacza się dużym kontrastem między szczegółowością zakresu uwzględnionych zmiennych, a bardzo zróżnicowaną jakością wprowadzonych danych. Z tego względu za wiarygodną trzeba uznać ocenę Autorów zawartą w pracy [A5], że niepewność ich szacunków emisji z rolnictwa jest na poziomie 38%, a w odniesieniu do bezpośredniej emisji N₂O z gleb rolniczych sięga nawet 150%. Biorąc dodatkowo pod uwagę stwierdzony w pracy niewielki udział emisji N₂O z gleb rolniczych, znaczenie uzyskanych wyników trzeba uznać za niewielkie.

[A4] Wiśniewski P., Kistowski M., 2017. *Carbon Footprint as a Tool for Local Planning of Low Carbon Economy in Poland*. Rocznik Ochrona Środowiska, 19, 335-354. - 15 pkt

Przedmiotem artykułu jest rozpoznanie zakresu, w jakim gminne programy gospodarki emisyjnej obejmują sektory uwzględnione w pilotażowym PGN dla powiatu starogardzkiego. Zakres przestrzenny obejmuje 48 gmin, tych samych, co w pozycji [A3]. Uzyskane wyniki obrazują podobieństwa i różnice w zakresie zagadnień ujmowanych w PGN dla poziomu lokalnym. To ustalenie ma istotny wymiar praktyczny dokumentując potrzebę ujednoczenia stosowanej metodologii. Autorzy trafnie stwierdzili, że rozpatrywane gminy odznaczają się różną specyfiką, a przy szacowaniu emisji przyjmowano różne założenia metodologiczne. W tekście nie odniesiono się również do reprezentatywności rozpatrywanej próby gmin. Taki stan prowadzi do wniosku, że przedstawiona statystyka opisowa śladu węglowego gmin, na podstawie wielkości określonych w PGN, nie może być uznana za podstawę do wnioskowania o rzeczywistym zróżnicowaniu tego parametru w gminach.

[A5] Wiśniewski P., Kistowski M., 2018. *Assessment of greenhouse gas emissions from agricultural sources in order to plan for needs of low carbon economy at local level in Poland*. Geografisk Tidsskrift-Danish Journal of Geography, 118(2), 123-136. - 25 pkt

Artykuł dotyczy śladu węglowego rolnictwa w 48 gminach, które rozpatrywano w [A3] i [A4]. Również w tej publikacji do oceny wykorzystano technikę zastosowaną w Pilotażowym Programie niskiej emisji dla powiatu starogardzkiego. W odróżnieniu od [A4] analizą objęto

tylko jeden sektor - rolnictwo, natomiast zastosowano takie samo podejście metodyczne. Autorzy porównali badane gminy pod względem śladu węglowego rolnictwa ogółem i w przeliczeniu na mieszkańca. Na niską wartość poznawczą uzyskanych wielkości wskazują sami Autorzy w podsumowaniu części *Materials and Methods*. Stwierdzają bowiem, że wielkie różnice między wynikami dla gmin są prawdopodobnie wynikiem specyfiki poszczególnych gmin oraz niejednorodnych założeń metodycznych przyjmowanych przy szacowaniu emisji w poszczególnych gminach. Moja ocena tego artykułu jest podobna jak pozycji [A4].

[A6] Wiśniewski P., 2018. *Ocena wielkości emisji gazów cieplarnianych ze źródeł rolniczych na poziomie lokalnym w Polsce*. Rocznik Ochrona Środowiska, 20, 1811-1829. - 15 pkt

Artykuł jest rozszerzeniem pozycji [A5], w której zaprezentowano wyliczenia dla 48 gminach, podczas, gdy w tej publikacji przedstawiono wyliczenia śladu węglowego z rolnictwa dla wszystkich gmin w Polsce, przy wykorzystaniu metodyki zastosowanej w Pilotażowym programie niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego. Uzyskane wielkości są funkcją jakości szacunków poszczególnych parametrów opisujących rolnictwo oraz zastosowanych wskaźników emisji ekwiwalentu CO₂. Tabela 3. prezentuje syntetyczne ujęcie wyników w podziale na gminy wiejskie, miejsko-wiejskie, miejskie i gminy ogółem z uwzględnienie czterech źródeł emisji z rolnictwa. Dla poszczególnych kategorii gmin określono wielkości maksymalne, minimalne i średnie. Autor nie dochował jednak należytej staranności w obliczeniach, gdyż wszystkie cztery kategorie gmin mają grube błędy w obliczeniu maksymalnej emisji łącznej. Ponadto liczby w kolumnie wielkości maksymalnych dla gmin wiejskich są dokładnie takie same, jak dla gmin ogółem. Podważa to w sposób zasadniczy wiarygodność uzyskanych wyników.

[A7] Wiśniewski P., Kistowski M., 2018. *Znaczenie problematyki obszarów wiejskich oraz rolnictwa w celach i kierunkach rozwoju gospodarki niskoemisyjnej na poziomie gminnym*. Studia Obszarów Wiejskich, 50, 49-64. - 12 pkt

Artykuł stanowi rozszerzenie zakresu przestrzennego badań w stosunku do pozycji [A1] przy zastosowaniu tej samej metodyki. W publikacji [A1] rozpatrywano 20 gmin, natomiast w publikacji [A7] jest to 48 gmin. Moja ocena tej publikacji jest tożsama z oceną pozycji [A1].

[A8] Wiśniewski P., Kistowski M., 2019. *Local-level agricultural greenhouse gas emissions in Poland*. Fresenius Environmental Bulletin, 28(3), 2255-2268. - 15 pkt

Przedstawiony tekst jest anglojęzyczną wersją pozycji [A6], w której obliczone rezultaty obliczeń śladu węglowego z rolnictwa w gminach Polski, poszerzono o 7 kartodiagramów ilustrujących zróżnicowanie wyników cząstkowych pomiędzy gminami. Jest znamienne, że autorzy nie powołują się na wcześniejszą publikację [A6]. Trzeba zauważyć również, że tabele oraz rycina (fig.1) nie podają źródeł, co sugeruje, że są to oryginalne zestawienia. Wszystkie wielkości w syntetycznej tabeli nr 3 z pozycji [A6] zostały powtórzone wraz z zawartymi w niej grubymi błędami. Moja ocena jest taka sama jak odnosząca się do pozycji [A6].

[A9] Wiśniewski P., 2019. *Assessment of nitrous oxide emissions from agricultural soils at local level in Poland*. International Agrophysics, w druku, - 25 pkt

Artykuł stanowi rozszerzenie na wszystkie polskie gminy obliczeń przeprowadzonych dla 48 gmin, przedstawionych w pozycji [A3]. Analizę statystyczną emisji N₂O dla czterech kategorii gmin przedstawia Tabela 1. Poznawczo byłoby bardzo interesujące, gdyby zawarte tam

wyniki emisji ogółem porównać z rezultatami ujętymi w tabeli 3 z publikacji [A3]. Warto by wyjaśnić, dlaczego maksymalna wartość w gminie wiejskiej w Polsce jest 8,5 razy większa niż w analogiczna wartość wśród wybranych 48 gmin. W przypadku gmin miejsko-wiejskich ta różnica wynosi 3,5 razy. Rzuca to światło na poziom reprezentatywności 48 wybranych gmin rozpatrywanych w publikacjach [A3], [A4], [A5] i [A7]. Prawdopodobnie wynikiem błędu jest oszacowanie wielkości maksymalnej emisji wśród gmin miejskich całej Polski na poziomie wyraźnie niższym, niż maksymalna wielkość wśród 16 gmin tej samej kategorii przedstawiona w publikacji [A3].

W tekście nie dyskutuje się uzyskanych rezultatów z wynikami dla gmin w całej Polsce, przedstawionymi w publikacjach [A6] i [A8], mimo, że dotyczą bardzo podobnego zakresu. Może to oznaczać, że Autor nie przywiązuje większej wagi do przedstawionych tam wyników. Stałoby to w sprzeczności z umieszczeniem ich jako elementów osiągnięcia naukowego. Przedstawione mankamenty warsztatowe każą z rezerwą podchodzić do wartości naukowo poznawczej uzyskanych rezultatów.

Przedstawiony przegląd zakresu badań zaprezentowanych w publikacjach stanowiących osiągnięcie badawcze można pogrupować w następujący zestaw zagadnień:

1. Ocena zakresu planów gospodarki niskoemisyjnej i oszacowanie śladu węglowego w wybranych gminach Polski w stosunku do wzorca przyjętego w Pilotażowym PGN dla powiatu starogardzkiego [A4];
2. Ocena zakresu uwzględnienia sektora rolnego w planach gospodarki niskoemisyjnej dla wybranych gmin Polski w stosunku do wzorca przyjętego w Pilotażowym PGN dla powiatu starogardzkiego [A1], [A7];
3. Oszacowanie śladu węglowego sektora rolnego w gminach Polski {[A3], [A5], [A6], [A7], [A8], [A9]} z wykorzystaniem metodyki przyjętej w Pilotażowym PGN dla powiatu starogardzkiego;
4. Analiza SWOT dotycząca znaczenia rolnictwa dla wdrażania gospodarki niskowęglowej w powiecie starogardzkim [A2].

Rozpatrując realizację przyjętych celów dla zestawu publikacji stanowiących osiągnięcie badawcze oceniam, że zrealizowane zostały dwa z nich, mające wymiar praktyczny, w tym cel określony jako analiza i ocena poziomu uwzględnienia sektora rolnego w PGN dla gmin oraz cel ujęty jako rozpoznanie oraz analiza stosowanych przez samorządy gminne metod obliczeń śladu węglowego z rolnictwa. Wykonanie dwóch pozostałych celów uważam za niewystarczające. Realizacja celu określonego jako wypracowanie modelu włączenia sektora rolnego do lokalnych PGN, sprowadza się w istocie do zaproponowania toku postępowania przy ich konstruowaniu. Artykuł dotyczący tego zagadnienia obejmuje głównie rekomendacje dotyczące sposobu przeprowadzenia i zakresu PGN, natomiast nie zawiera sprawdzenia, czy też krytycznej analizy zaproponowanego modelowego toku postępowania. Z kolei cel polegający na wykonaniu obliczeń i analiz przestrzennych szacunkowej emisji GHG ze źródeł rolniczych został zrealizowany formalnie, gdyż nieaktualne i zróżnicowane co do jakości dane oraz różne założenia przyjmowane w gminach, każą z dużą rezerwą traktować uzyskane wyniki.

Uogólniając moją ocenę przedstawionego zestawu publikacji stwierdzam, że Habilitant wykazał się bardzo dobrą znajomością krajowej i zagranicznej literatury przedmiotu, w tym problemów związanych z kwantyfikacją emisji gazów cieplarnianych z sektora rolniczego oraz zagadnień raportowania emisji gazów cieplarnianych w związku z regulacjami Unii Europejskiej i Ramową Konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie Zmian Klimatu. Wysoko oceniam też kompetencje Habilitanta jako eksperta znającego problematykę teoretycznych podstaw oceny śladu węglowego sektora rolnego oraz możliwości jego oszacowania dla jednostek administracyjnych. Na tym tle przedstawione rozpoznanie empiryczne oceniam jako mało ambitne, bazujące na istniejącej metodyce, przyjmującej mocne założenia upraszczające. Pozwoliło to dokonać bardzo czasochłonnych przeliczeń dla gmin Polski, jednak wartość naukową uzyskanych wyników uważam za bardzo ograniczoną. Taką ocenę potwierdzają dane bibliometryczne: Suma z 9 pozycji to 147 punktów według wykazu MNiSzW z 2017, przy czym dwie najwyżej oceniane publikacje, będące na liście A Ministerstwa, otrzymały po 25 punktów. Można więc stwierdzić, że żaden z przedłożonych artykułów nie został umieszczony w czasopiśmie o wysokiej renomie międzynarodowej. Przy ocenie osiągnięcia badawczego występuje też trudność w ocenie osobistego wkładu Habilitanta. Wszystkie wymienione grupy publikacji wykorzystują metodykę Pilotażowego PGN dla powiatu starogardzkiego, którego Habilitant jest współautorem. Swój wkład w to opracowanie oszacował na 15% i opisał go jako sformułowanie diagnozy stanu rolnictwa i terenów wiejskich Powiatu w kontekście możliwości rozwoju gospodarki niskowęglowej oraz przedstawienie zasad gospodarki niskowęglowej w Powiecie. Wynika z tego, że udział Habilitanta nie obejmował opracowania rozwiązań metodycznych zastosowanych omawianym zestawie publikacji. Dla poszczególnych pozycji współautorskich Habilitant oszacował procentowo własny udział jako wyraźnie przeważający, a w dwóch publikacjach jako równorzędny. Drugi autor w swoich oświadczeniach nie zawarł jednak szacunków komplementarnych, a jedynie określił, na czym polegał jego udział w przygotowaniu każdej z publikacji. Współautor pozycji [A1] i [A7] oświadczył, że jego wkład obejmował m.in. opracowanie metodyki oceny bonitacyjnej oraz interpretację wyników. Prowadzi to do wniosku, że zasadnicze treści koncepcyjne oraz omówienie rezultatów tych prac, nie są dziełem Habilitanta. Po analizie treści publikacji oraz dokumentacji osiągnięcia naukowego oceniam, że nie został spełniony wymóg znacznego wkładu w rozwój geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej jako dyscypliny badawczej.

Ocena innych osiągnięć naukowo-badawczych

Już przed uzyskaniem doktoratu Habilitant dużo publikował. W latach 2006-2010 był autorem, bądź współautorem 14 tekstów wydawanych w czasopismach specjalistycznych i periodykach naukowych, niewysoko punktowanych przez MNiSzW. Po uzyskaniu stopnia doktora Jego aktywność wyraźnie wzrosła, o czym świadczy fakt, że w latach 2012-2019 razem z zestawem artykułów stanowiących osiągnięcie naukowe opublikował 33 prace.

Wspólną cechą publikacji Habilitanta jest ich praktyczne ukierunkowanie, jednak trzeba zauważyć, że tylko bardzo nieliczne pozycje wydane są w renomowanych czasopismach.

Za interesujący uważam dorobek Habilitanta, obejmujący zagadnienia erozji gleb na obszarach młodoglacjalnych, w tym przeciwerozyjnej funkcji lasów glebochronnych, co było przedmiotem Jego rozprawy doktorskiej. Opublikował monografię podoktorską, 2 prace w periodykach z listy A MNiSzW oraz 8 innych artykułów, których zsumowana liczba punktów wynosi 148. Na tle całego dorobku wyróżnia się artykuł *The role of soil protecting forests in reducing soil erosion in young glacial landscapes of Northern-Central Poland*, który został ostatnio opublikowany w mającym światową renomę czasopiśmie GEODERMA. Pokazuje to potencjał naukowy Habilitanta oraz Jego zdolność do współpracy międzynarodowej, na co wskazuje współautorstwo uznanego w świecie naukowca z Pavia University we Włoszech. Należy żałować, że inne publikacje Habilitanta nie były umieszczane w wysoko notowanych wydawnictwach krajowych i zagranicznych.

Publikacje dotyczące gospodarki niskoemisyjnej autorstwa Habilitanta pojawiają się od roku 2015, w ślad za udziałem w opracowaniu Pilotażowego Programu niskowęglowego rozwoju powiatu starogardzkiego. Oprócz prac uwzględnionych w osiągnięciu naukowym wydał 6 innych publikacji, w tym monografię pt. *Niskowęglowy rozwój obszarów wiejskich w Polsce a plany gospodarki niskoemisyjnej*, której pierwszym autorem jest M. Kistowski. Pozostałe to 5 jednoautorskich artykułów w czasopismach krajowych o łącznej punktacji 45 według MNiSzW. Dorobek ten oceniam jako duży pod względem ilościowym i znaczący w zakresie potencjału do praktycznego wykorzystania. Pod względem naukowym nie wykracza poza treści ujęte we wcześniej omawianych pracach, a żadnej z nich Habilitant nie zaliczył do grupy *Ważniejsze inne publikacje*. Wśród pozostałych zagadnień podejmowanych w ostatnich latach trzeba wskazać na cztery teksty dotyczące dróg wodnych i dwa artykuły łączące na temat pozycji odnawialnych źródeł energii w edukacji.

Za opublikowane cykle prac badawczych otrzymał indywidualną (2016) i zespołową (2018) nagrodę Rektora Uniwersytetu Gdańskiego.

Habilitant często prezentował rezultaty swoich dociekań naukowych na konferencjach, po uzyskaniu doktoratu brał czynny udział w 21 spotkaniach naukowych, w tym na trzech konferencjach międzynarodowych przedstawił anglojęzyczne postery.

Obecnie prowadzi badania w nowym obszarze tematycznym uczestnicząc jako wykonawca w projekcie badawczym, finansowanym przez NCN, w ramach którego zajmuje się środowiskowymi uwarunkowaniami transportu elektrycznego w Polsce. Wcześniej był kierownikiem dwóch projektów badawczych finansowanych przez Wydział Oceanografii i Geografii Uniwersytetu Gdańskiego. Jeden dotyczył ochrony zasobów glebowych obszarów wiejskich województwa pomorskiego, drugi natomiast obejmował badania nad przeciwerozyjną funkcją lasów.

Przeplatanie się różnorodnych wątków problemowych w ostatnich latach wskazuje, że Habilitant nie rozstrzygnął jeszcze, na jakim polu badawczym chciałby koncentrować swoją aktywność naukową.

Dane bibliometryczne dotyczące rozpoznawalności prac Habilitanta i ich włączenia w dyskusję naukową, mierzone liczbą cytowań na połowę grudnia 2019, są następujące: wg Web of Science - 19, w tym 15 autocytowań, wg Scopus - 7, w tym 6 autocytowań, wg Google Scholar - 95, w tym 71 autocytowań. Jeżeli uwzględnić, że najwyższa liczba cytowań zewnętrznych jednej publikacji wynosi 3 (Google Scholar), to można wysunąć wniosek, że osiągnięcia Habilitanta nie znalazły dotychczas znaczącego odzewu w środowisku naukowym.

Ocena współpracy międzynarodowej

W zakresie współpracy międzynarodowej najwyżej oceniam fakt, że Habilitant pozyskał renomowanego eksperta, prof. Michael'a Maerker'a, jako współautora artykułu opublikowanego w GEODERMA, czyli jednym z najwyżej cenionych periodyków gleboznawczych na świecie. W dokumentacji brak jednak informacji o innych formach współpracy obu autorów.

Należy również odnotować, że latach 2014-2016 Habilitant uczestniczył jako wykonawca w projekcie międzynarodowym pt. *Bio+ - bioróżnorodni, bioświadomi, bioodpowiedzialni w województwie kujawsko-pomorskim*, który był realizowany w ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Uczestniczył ponadto aktywnie w trzech konferencjach międzynarodowych, podczas których prezentował postery.

Ogólnie oceniam, że w zakresie aktywności międzynarodowej jest niewielki mimo, że wykazał się potencjałem do rozwijania współpracy z partnerami zagranicznymi.

Ocena dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz uzyskanych nagród i wyróżnień

Przedstawiony w dokumentacji dorobek dydaktyczny Habilitanta na poziomie uniwersyteckim obejmuje współudział w tworzeniu programu nauczania uzupełniających studiów magisterskich na kierunku geografia oraz wygłoszenie referatów podczas zajęć terenowych dla studentów kierunków: architektura i gospodarka przestrzenna. Kierował przygotowaniem 53 prac licencjackich na kierunku geografia, recenzował ok.35 prac licencjackich i 4 magisterskich. Znacznie większe są Jego osiągnięcia na poziomie dydaktyki szkolnej, na które składa się wieloletnie doświadczenie w nauczaniu geografii, organizowanie i prowadzenie zajęć terenowych dla uczniów, recenzja podręcznika do Geografii oraz uczestnictwo w Komitecie Okręgowym Olimpiady Geograficznej w Gdańsku.

Wysoce pozytywnie oceniam aktywność Habilitanta w popularyzacji nauki oraz propagowaniu wdrażania wyników badań do praktyki. Jego działalność na tym polu przejawiała się współorganizacją dwóch sympozjów naukowo-samorządowych, prezentacją referatów podczas praktycznie ukierunkowanych konferencji, a także współpracą z praktyką przy wdrażaniu metod przeciwozyjnej ochrony gleb oraz realizacji programów rolno-środowiskowych. Do tego trzeba dodać recenzowanie wniosków aplikacyjnych kierowanych do Narodowego Centrum Badań i Rozwoju oraz ocenę wniosków składanych w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego.

Za znaczący uważam wkład Habilitanta w organizację nauki jako recenzenta kilkunastu tekstów kierowanych do krajowych i zagranicznych periodyków naukowych.

Podsumowanie i wniosek końcowy

W przedstawionych zakresach oceny dostrzegam pewne aspekty pozytywne, które jednak w mojej opinii nie równoważą poważnych mankamentów osiągnięcia naukowego i innych ocenianych elementów. Po analizie całokształtu dokumentacji w świetle elementów oceny, w tym zestawu publikacji przedłożonego jako osiągnięcie naukowe, innych osiągnięć naukowo-badawczych, współpracy międzynarodowej, dorobku dydaktycznego i popularyzatorskiego oraz uzyskanych nagród i wyróżnień, uważam wniosek za przedwczesny. Traktując wszystkie elementy łącznie stwierdzam, że w mojej opinii dorobek dr. Pawła Wiśniewskiego nie spełnia wymogu znacznego wkładu w rozwój geografii, ze szczególnym uwzględnieniem geografii społeczno-ekonomicznej.

Gruszczyn, Grudzień 2019